

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Варченко Є. Ю.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

varchenko.lizi@gmail.com

Науковий керівник - Л. Г. Перетяцько

У сучасній системі освіти та виховання все більше утверджуються гуманістичні тенденції, що передбачають повагу до особистості та прав кожної дитини, врахування її індивідуальних особливостей, а також створення умов для самореалізації та покращення якості життя. Особливе місце у цьому процесі посідають діти з обмеженими можливостями здоров'я, для яких необхідно розробити спеціальні підходи, що сприятимуть їхній інтеграції у суспільство.

Протягом тривалого часу проблеми дітей дошкільного віку з особливими потребами в Україні залишалися на периферії уваги суспільства та державних органів. Проте з реформуванням освітньої системи дедалі гострішою стає потреба у створенні оптимальних умов для навчання, виховання та соціальної адаптації таких дітей. Глобальні статистичні дані підтверджують зростання кількості дітей із психофізичними порушеннями, які потребують спеціальної корекційної підтримки. Згідно зі статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я, кількість таких дітей становить близько 13% від загального числа дітей у світі, з яких 3% мають порушення інтелектуального розвитку, а 10% – інші фізичні та психічні особливості.

На сьогодні в Україні налічується приблизно 12% дітей віком до 18 років, які мають особливі освітні потреби. Протягом багатьох років їх навчання та корекційно-реабілітаційна підтримка здійснювалися виключно через систему спеціальної освіти – спеціалізовані навчальні заклади, спеціальні групи у дитячих садках, навчально-реабілітаційні центри тощо. Однак сучасний етап розвитку

українського суспільства диктує необхідність подолання соціальної ізоляції таких дітей та залучення їх до всіх сфер суспільного життя, що є важливим чинником їхньої інтеграції.

Серед основних проблем, що ускладнюють процес навчання та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами, дослідники виділяють нестачу кваліфікованих фахівців, недостатнє матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів, недоліки у науково-методичному супроводі навчального процесу, відсутність ефективної взаємодії між державними структурами у сфері освіти та соціальної політики, а також низький рівень підготовки дітей до самостійного життя [2, с. 111].

Незважаючи на наявні труднощі, важливим завданням сучасної освіти залишається забезпечення якісного психологічного супроводу дітей з особливими потребами. Основна мета такого супроводу – створення умов для гармонійного розвитку особистості дитини, її соціалізації та адаптації до реального життя. Психологічний супровід включає індивідуальну та системну підтримку, яка спрямована не лише на допомогу конкретній дитині, а й на формування сприятливого освітнього середовища в цілому.

Індивідуальний супровід передбачає комплексну діагностику, що дозволяє визначити особливості розвитку дитини, її фізичний, психічний стан та соціальне становище. На основі отриманих даних розробляються рекомендації для педагогів, батьків та інших спеціалістів, а також створюється індивідуальний план розвитку. Важливим аспектом цього процесу є постійний моніторинг і коригування заходів підтримки відповідно до змін у стані дитини.

Системний супровід спрямований на розробку програм розвитку освітніх закладів, створення нових типів навчальних установ, реалізацію профілактично-корекційних заходів, спрямованих на покращення умов навчання та соціалізації дітей з особливими потребами. Одним із ключових напрямів у цьому контексті є інклюзивна освіта, яка забезпечує рівний доступ до якісного навчання для всіх дітей незалежно від їхніх особливостей.

Запровадження інклюзивного навчання в Україні стало важливим кроком у напрямку демократизації освіти. Останніми роками ця модель набула значного поширення, що дозволило багатьом дітям з особливими освітніми потребами інтегруватися у загальноосвітнє середовище. Важливу роль у цьому процесі відіграють державні та громадські організації, які розробляють і впроваджують освітні проекти, спрямовані на підтримку інклюзії [1, с. 54].

Попри позитивні зрушення, існує низка викликів, що потребують подальшого вирішення. Зокрема, необхідно забезпечити належну підготовку педагогічних кадрів, покращити матеріально-технічну базу навчальних закладів, удосконалити систему психологічного супроводу дітей та їхніх сімей. Також важливим є створення механізмів фінансування інклюзивної освіти та забезпечення міжвідомчої взаємодії між установами освіти, охорони здоров'я та соціального захисту.

Підсумовуючи, можна констатувати, що психологічний супровід дітей з особливими потребами є важливим аспектом сучасної освітньої політики. Його ефективність залежить від системного підходу, тісної взаємодії фахівців, батьків та громадськості, а також від готовності суспільства приймати та підтримувати таких дітей. Подальший розвиток інклюзивної освіти та розширення можливостей для дітей з особливими потребами сприятимуть їхній повноцінній інтеграції у соціум та забезпечать їм рівні можливості для розвитку та самореалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарасун В. Раннє прогнозування і запобігання труднощам у навчанні як умова інтеграції дитини з особливими потребами. К.: Контекст, 2020. 336 с.
Shevchuk V.V., Vlasova O.I. Integral personal and interpersonal characteristics of parents of children with complex developmental disorders. *Insight: the psychological dimensions of society*. 2021. Vol. 6. P. 110-124.